Relevansbedömning vid testavläsning av Svensk basserie

Dessa är synpunkter vid relevansbedömning av påvisade kontaktallergier vid testavläsning av Svensk basserie. Relevansbedömningen görs i samband med testavläsning 1 och/eller 2 efter en vecka (dag 6-8). Manualen är utarbetad av *Svenska kontaktdermatitgruppen.*

Inledning

Vid misstanke om allergisk kontaktdermatit (orsakad av lokal eller systemisk exponering) eller annan klinisk manifestation som kan vara uttryck för kontaktallergisk reaktion behövs en kontaktallergisk utredning som består av flera steg.

1. Indikation för lapptestning
2. Lapptestning
3. Utvärdera exponering för det allergiframkallande ämnet och möjliga korsreagerande ämnen
4. Utvärdera om påvisad exponering kan förklara, helt eller delvis (försämra eller underhålla) de kliniska besvär som föranledde lapptestningen
5. Informera patienten om allergenkällor
   Gällande allergen i den Svenska basserien föreslår vi användningen av SSAMD:s rådlappar

Punkterna 1 och 2 ovan ingår i det vägledande dokument om lapptestning som Svenska sällskapet för arbets- och miljödermatologi (SSAMD) har utarbetat för Svenska sällskapet för dermatovenereologi (SSDV). SSAMD:s dokument fokuserar huvudsakligen på aspekter som indikationer samt hur man utför själva lapptestningen inklusive avläsningen.

Relevansbedömning

Den aktuella manualen om relevansbedömning fokuserar således enbart på punkterna 3 och 4 enligt listan ovan.
Utgångsläget för relevansbedömningen är således att vi fått en positiv reaktion för ett eller flera allergen i basserien hos en patient med kliniska besvär.
En väl utförd relevansbedömning kommer att leda till att vi kan vidta rätta åtgärder för patienten som med vår hjälp kommer att kunna eliminera/minska exponeringen för utlösande kontaktallergiska faktorer och förhoppningsvis blir förbättrad eller utläkt från sitt eksem.
Med hjälp av relevansbedömning kommer patienten och behandlande läkaren att kunna sätta upp rätt prioritering beträffande vilka åtgärder som är mest aktuella och vilka som har betydelse för att framtida hudbesvär skall kunna undvikas.

3. Utvärdera exponering för det allergiframkallande ämnet och möjliga korsreagerande ämnen

Ibland vet testavläsande läkare att patienten är exponerad för allergenet utan att behöva gå till andra källor. Dock, oftast behöver information inhämtas från andra källor.
Information kan inhämtas från förpackningen av produkter, från säkerhetsdatablad av

arbetskemikalier, från internet, från SSAMD:s rådlappar om förekomst av olika allergen i miljön men även via kontakt med tillverkare och leverantörer.

4. Utvärdera om påvisad exponering kan förklara, helt eller delvis (försämra eller underhålla) de kliniska besvär som föranledde lapptestningen

För att det skall kunna vara en relevant testreaktion ska det finnas ett tids- och lokalisationsmässigt samband mellan den kliniska reaktionen och exponeringen för allergenet. Huvudkomponenter i bedömningen är (i) storleken på exponeringen och exponeringsförhållanden, exempelvis exponering under ocklusion eller på skadad hud samt (ii) grad av testreaktivitet: +, ++, +++. Viss exponering kan på frisk hud endast ge besvär om patienten har en mycket stark allergi medan samma exponering kan ge besvär hos en patient med svag allergi om exponeringen sker under ocklusion eller på skadad samt tidigare drabbad hud.

Relevans kan definieras som graden av evidens för att ett positivt lapptestresultat (som är antingen stark +++, medelstark ++ eller svag +) etablerar en koppling mellan en viss exponering och ett aktuellt eller tidigare kliniskt besvär som bedöms kunna vara orsakat eller påverkat av denna exponering hos en kontaktallergisk individ. Denna bedömning görs oberoende av hur stor betydelse vi tror att just denna kontaktallergi har för det kliniska besväret.
I många situationer tror vi att orsaken till ett eksem är multifaktoriell (endogen, irritativ, allergisk), det gäller t.ex. oftast vid testning på grund av handeksem. Den relativa betydelsen av de endogena, irritativa och kontaktallergiska faktorerna kan variera över tid vilket gör bedömningen av de kontaktallergiska faktorernas betydelse för det multifaktoriella eksemet svår. Om det vid multifaktoriellt eksem finns flera positiva lapptestreaktioner är det i samband med relevansbedömningen vid testavläsning 2 praktiskt taget omöjligt att fastställa den relativa kliniska relevansen av varje enskild kontaktallergi

På många kliniker görs den slutliga relevansbedömningen endast vid testavläsning 1 och 2. På andra, mera specialiserade kliniker, är situationen annorlunda. Där sker ofta kompletterande utredningar. Då görs den slutgiltiga relevansbedömningen ibland långt efter testavläsning 2. Den relevansbedömningen är betydligt mera kvalificerad än den man kan göra vid testavläsning 2.
Dessa råd avser alltså situationen vid testavläsning 2 som bör följas vid samtliga hudmottagningar som utför lapptestning.

Det som avgör graden av relevans blir i första hand säkerheten i exponeringsbedömningen. Det finns dock även andra faktorer som påverkar vår relevansbedömning. En av de viktigast ur denna synpunkt är testreaktionens styrka. Repeated open application test (ROAT) studier visar att ju starkare en testreaktion är desto högre sannolikhet för en aktuell höggradig relevans. Men till sådana aspekter hör även korsreaktivitet mellan allergen och statistiska kopplingar mellan olika allergen utan att korsreaktivitet kunnat påvisas. Sådan statistiskt signifikant överrepresentation gäller framförallt sammansatta allergen som kolofonium, Perubalsam och fenol-formaldehydharts som samtliga består av ett stort antal enskilda ämnen, delvis oidentifierade. I de rådlappar som SSAMD publicerar för allergenen i basserien finns också information av värde för relevansbedömningen.

Kategorier av relevans

I den dagliga kliniska praxisen använder man enbart huvudkategorierna **aktuell (A), tidigare (T) och okänd (O)**. Det är viktigt att kategorierna A, T eller O bestäms och anges i journalen/avläsningsprotokollet. Arbets- och miljödermatologiska mottagningar eller vid vetenskapliga studier används dock även subkategorierna enligt nedan.

Aktuell relevans (A)

Möjlig A1
Trolig A2
Säker A3

Tidigare relevans (T)

Möjlig T1
Trolig T2
Säker T3

Okänd (O)

Definition av de olika kategorierna

Aktuell relevans

Det finns ett tids- och lokalisationsmässigt samband mellan de aktuella hudbesvären och exponeringen för allergenet eller korsreagerande hapten till allergenet som orsakade den positiva testreaktionen. Aktuell relevans övertrumfar tidigare relevans och skall anges som aktuell, även om det samtidigt kan konstateras tidigare relevans.

Möjlig
Det finns uppgifter om aktuella kliniska besvär som bedöms kunna vara orsakade av en kontaktallergi och som tids- och lokalisationsmässigt har ett samband med *möjlig* exponering för allergenet (eller korsreagerande ämnen) som orsakat en positiv testreaktion.

Exempel på sådana situationer är:
Eksem på lokal med exponering för ”oäkta” metall i smycken eller annan blank metall, positiv testreaktion för nickel men ingen test för Ni-avgivning från föremålet.

Eksem på lokal/er som exponerats för parfymer eller parfymerade produkter, positiv testreaktion för ett eller flera parfymämnen men ingen uppgift om innehåll i produkterna.

Trolig
Det finns uppgifter om aktuella kliniska besvär som bedöms kunna vara orsakade av en kontaktallergi och som tids- och lokalisationsmässigt har ett samband med *trolig* exponering för allergenet (eller för korsreagerande allergen) som orsakat en positiv testreaktion.

Exempel på sådana situationer är:
Eksem på lokal/er som exponerats för parfymer eller parfymerade produkter som enligt innehållsdeklarationen innehåller en eller fler parfymallergen. Patienten reagerar åtminstone på en av markörerna för parfymallergi i basserien – parfymmix 1, parfymmix 2 och Perubalsam (Myroxylon pereirae).

Eksem på skalpen efter hårfärgning, positiv testreaktion för PPD men inga uppgifter om innehåll i färgen.

Säker
Det finns uppgifter om aktuella kliniska besvär som bedöms kunna vara orsakad av en kontaktallergi och som tids- och lokalisationsmässigt har ett samband med *påvisad* exponering för allergenet som orsakat en positiv testreaktion. Speciella omständigheter (t.ex. tidsförlopp och lokal) utesluter andra orsaker.

Exempel på sådana situationer är:
Eksem på lokal med exponering för metall i ett föremål med positiv spottest för nickel. Positiv testreaktion för nickel.

Eksem på skalpen efter hårfärgning med produkt som enligt innehållsdeklarationen innehåller PPD eller som vid analys påvisats innehålla PPD. Positiv testreaktion för PPD.

Eksem på skalpen efter hårfärgning med produkt som enligt innehållsdeklarationen inte innehåller PPD men väl med PPD korsreagerande ämnen. Positiv testreaktion för PPD.

Tidigare relevans
Det finns ett tids- och lokalisationsmässigt samband mellan tidigare men INTE aktuella hudbesvär och exponeringen för det allergen eller korsreagerande hapten till allergenet som orsakade den positiva testreaktionen.
Inom denna kategori är det svårt att använda subkategorier på ett systematiskt sätt då uppgifterna som behövs för detta steg finns sällan dokumenterade.

Okänd relevans
Det finns inga uppgifter varken om tidigare kliniska besvär (behöver inte vara av samma art som de som nu utreds) som bedöms kunna vara orsakad av den påvisade kontaktallergin (inklusive korsallergi) eller om möjlig eller påvisad aktuell exponering för allergenet som tids- och lokalisationsmässigt har ett samband mellan symtomet och den positiva testreaktionen.

Kommentar om kroniskt handeksem
Kroniskt handeksem definieras enligt ESCD (European Society of Contact Dermatitis) som ett handeksem som varar längre än 3 månader, eller som recidiverar 2 eller flera gånger under ett år. Kroniskt handeksem har ofta en multifaktoriell bakgrund. Kontaktallergier är vanliga hos individer med kroniskt handeksem. Det är i praktiken ofta svårt att påvisa ett tids- och lokalisationsmässigt samband mellan exponering för ett allergen och eksemets svårighetsgrad. Därför är det svårt att påvisa en trolig/säker relevans för ett allergen under ett pågående eksem. Vid kortvarigt eksem eller i samband med recidiv kan det vara lättare att se ett tids- och lokalisationsmässigt samband med exponering för ett allergen.